

Johana Felixová, Individuální a kolektivní aspekty působení (a prožívání) oděvu a módy

Posudek vedoucí práce, doc. PhDr. Heleny Jarošové, Ph.D.

Zkoumání kolektivní a individuální roviny působení módy v období posledních sta let, se stalo tématem teoretické práce Johany Felixové zejména pod vlivem Simmelovy eseje z počátku tohoto období s původním i překladovým názvem *Móda*. Tomuto pramenu však předcházela i její osobní názor, že právě tento aspekt dvojího působení módy ukazuje na postupný přerod vlivu normativní módy až po naše dny, v nichž je již samozřejmá móda pluralitních a individuálních stylů. Toto období a jeho problematika, po správné úvaze studentky, nebyly již do bakalářské práce zahrnuty.

Nosný osobní názor a výchozí výklad Simmelovy eseje studentka postupně rozvinula a doplnila mj. příspěvkem dvou objevených a relevantních článků Josefa Čapka z dvacátých let minulého století. Estetickou stránku nejenom módy nachází pak v teoriích Jana Mukařovského, v jeho stěžejní *Estetické funkci, normě a hodnotě*. Vkusové kánony, které ji ve zmíněném pramenu zaujaly, způsobily, že již do výkladu estetické problematiky módy studentka sem tam zapojila téma své poslední kapitoly, rozsahem a detaily poněkud redundantní, zaměřené na skupinové, případně kmenové módy tzv. subkultur, k nimž se dnes, přes jistá specifika řadí i české tramské hnutí a jeho kultura.

Obracím pozornost na kapitolu věnovanou Josefu Čapkovi, v níž jsem kromě nepřehlédnutelných, obecně přínosných čapkových termínů – *kanonické a lidové módy* – zaznamenala absenci patřičného zhodnocení a následného využití několika významných detailů.

Studentka v celé své práci často užívá příliš obecného výrazu „práce s módou“, a to i tam, kde se jedná o různé roviny a odlišnou intenzitu vztahu módy přijaté většinou společností k módě odvozené, aplikované, individualizované až po módy s vlastními kořeny v případě subkulturních skupin. Právě J. Čapek tuto stránku věci nepovažoval za vedlejší. Výslovně píše, že nižší vrstvy společnosti (reprezentující módu lidovou) sledují kanonickou módu jen z

„povzdálí“ a snaží se jí pouze „přiblížit“. V článku Umění a móda zmiňuje určitý proces nebo pnutí mezi verzí normativní a praktickou, píše zde o „směřování k dočasně příkaznému ustálení“. Odsuzuje pak kopírování módy nedostatečnými náhradními, lacinými materiály, dle něho „nejošklivějšími díly v módě“. Lidová vrstva, která se vyhýbá takovému dohánění vzoru imitací za každou cenu, má k módní obnově zevnějšku svého sociálního prostředí vlastní „prostředky“. Prostředky jsou to „nižší a menší,“ než zahrnuje móda kanonická, ale hovoří z nich „živost a svěžest“ a dle Čapka uplatnění „instinktu“, s nímž tato vrstva konzumentů dobové módy obchází onu vzorovou, kanonickou módu svojským „hrubým nápor“, jímž kanonickou módu „přehání“ a „přebarvuje“ s „upřímností“, dnes bychom mohli říci autentičností, až dosahuje „jisté samostatnosti“. U některých reprezentantů lidové módy J. Čapek objevuje v takovém zevnějšku často i větší „formovost a sloh“, než v módě společnosti vyšších kruhů. S malým posunem Čapkových postřehů, nebo už jen s citací jeho slovníku, stačilo potvrdit „instinkt“, „hrubý nápor“ a určitě samostatnost a stylovost například punku.

Zastavíme se ještě u kapitoly věnované Mukařovského estetice. Bylo správné objevit a využít estetické kánony, nicméně, jak o tom svědčí nejvíce text, citace a bibliografické odkazy na str. 27 bakalářské práce, bylo třeba pozorněji sledovat, kdy Mukařovského příklady spadají např. do slovesného umění a kdy zahrnují oblast mimouměleckého estetického.

Bylo by možné ještě zmínit poměrně chudý Závěr práce. Vše nedostatečné je však také zkušeností jak psát, přejímat inspirativní zdroje a důkladně promýšlet jednotlivé části i celek teoretické práce. Bakalářská práce Felixové je jinak inteligentní, zvědavá, místy až odvážná a také proto si zasluhuje být hodnocena jako velmi dobrá.

Helena Jarošová, v.r.